

จริยปรัชญาการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม ชาวจีนปากน้ำโพจังหวัดนครสวรรค์

Moral Philosophy in Traditional Custom of Chinese Paknampho, Nakhonsawan

ศิริจิตต์ บันเงิน*, Ph.D.

บทคัดย่อ

จริยปรัชญาการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาโลกทัศน์ ที่ปรากฏใน ประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อ วิเคราะห์แนวคิดจริยปรัชญาในการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมของ ชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ จากการศึกษาได้พบว่า โลกทัศน์ ที่ปรากฏในประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ที่สำคัญมีด้วยกันสองประการ ประกอบด้วย ประการแรก มาจาก วัฒนธรรมจีนดั้งเดิม ได้แก่ แนวคิดเรื่องเทวนิยม (Mythology) โลกทัศน์ เรื่องสวรรค์ (Tien) วิญญาณนิยม (Animism) โลกทัศน์เกี่ยวกับวิญญาณ การเคารพบรรพบุรุษ (Ancestral worship) โลกทัศน์เกี่ยวกับวิญญาณ บรรพบุรุษ ประการที่สอง ระบบคิดในวัฒนธรรมจีน (Schools of Chinese Thought) ได้แก่ ระบบคิดของขงจื้อ ระบบคิดแบบเต๋าและระบบ แนวคิดแบบพุทธศาสนา

* อาจารย์ หัวหน้าสาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคม-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ E-mail: sirijitti.p@nsru.ac.th

ด้วยเหตุนี้ จริยปรัชญาในการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมของชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ จึงปรากฏให้เห็นคุณค่าด้านจริยปรัชญา คือ 1. แนวคิดคุณค่าของการกระทำ ได้แก่ ความกตัญญู กตเวทิต์ ความสามัคคี ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตากรุณา ความอดทน 2. ระดับของการกระทำที่ดี ได้แก่ ระดับปัจเจกชน ระดับครอบครัว ในระดับสังคม จริยปรัชญาที่ปรากฏ ได้แก่ หน้าที่นิยม ประโยชน์นิยม และประเพณีนิยม 3. แนวคิดเรื่องอุดมคติหรือเป้าหมายสูงสุดของชีวิต มีลักษณะเป็นสุขนิยม 4. แนวคิดเรื่องเกณฑ์ตัดสินคุณค่า ถือเป็นเกณฑ์สัมพัทธ์นิยม ได้แก่ เกณฑ์การคัดเลือกและเกณฑ์การห้ามไม่ให้สมัครต่อเนื่องเป็นเวลา 5 ปีของาวารเป็นคณะกรรมการจัดงานประเพณี "เถานั่ง"

คำหลัก: เจ้าพ่อเทพารักษ์, บุนเถ้ากง, เถานั่ง, บัวะบวย, เจ้าแม่หน้าผา

Abstract

The purpose of this research entitled "Moral Philosophy in Traditional Custom of Chinese Paknampho Nakhonsawan" is to study a Chinese worldviews and criticize moral philosophy problem in traditional custom Paknampho Nakhonsawan province.

It was found that a Chinese in Paknampho Nakhonsawan have been respected God and Goddess before coming to Thailand. Chinese worldviews was defined the belief into two parts of traditional ideal, such as mythology or heaven, 'Tien', animism and ancestral worship. Second, Schools of Chinese Thought that Confucianism, Daoism, and Buddhism.

Hence, moral philosophy approach in traditional custom Paknampho Nakhonsawan province from the above Chinese worldviews was criticized as a) Good in action; it was a sense of obligation, gratitude, harmony, donation, discipline, charity, compassion, tolerance. b) Level of goodness, was an individual goodness, a family reunion and a social goodness. c) A goal or ideal of life. d) A value judgment e) A criteria and prohibition is criteria how to be the Chinese board new year candidates are a person who is living and doing job in Paknampho municipality and donate at least 50 baht, need to pass toss and pray before Chao Pho Chao Mae Paknampho and Chinese board members. The new year board name 'Taonang'. Taonangs will not to be Taonang again, it was prohibited after 5 years. Miss seemingly Guan Yim and Dragon daughter are both do the same Chinese custom, a criteria that was selected by toss pray 'puopoe.' Hence moral philosophy of Chinese Paknampho begin with the main concept of traditional worldviews, schools of Chinese thought are the root of the Chinese Paknampho Nakhonsawan.

Keywords: Thapharak, Boon-Tao-Gong, Taonang, Puopoe, Cliff Goddess

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ชาวจีนที่มาตั้งรกรากทำมาหากินในจังหวัดนครสวรรค์ แต่ครั้งอดีตที่ยาวนาน ทั้งที่กระจุกกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ และที่อยู่กันอย่างหนาแน่นบริเวณต้นแม่น้ำเจ้าพระยา แต่เดิมจะอาศัยอยู่บนเรือนแพ ทางฝั่งแม่น้ำน่าน เรียกกันว่า “แควใหญ่” และต่อมาอพยพมาอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา คือตลาดปากน้ำโพปัจจุบัน

ปากน้ำโพ หมายถึง บริเวณปากน้ำโพที่เป็นชุมชนอันเป็นที่ตั้งต้นแม่น้ำ เรียกว่า ต้นแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นจุดมาบรรจบกันของแม่น้ำ 4 สายจากภาคเหนือ คือ ปิง วัง ยม น่าน โดยแม่น้ำปิงรวมกับแม่น้ำวังที่อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก และแม่น้ำยมรวมกับแม่น้ำน่านที่อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ก่อนที่แม่น้ำปิงซึ่งมีท้องน้ำเป็นดินทราย ทำให้น้ำตื้นกว้าง น้ำเขียวใส จะมารวมกับลำน้ำยมที่มีท้องน้ำเป็นดินเหนียวทำให้น้ำแคบลึก น้ำเขียวใส เมื่อมารวมกับลำน้ำเป็นดินเหนียวทำให้น้ำแคบลึก น้ำไหลเชี่ยวแดงขุ่น เป็นแม่น้ำเจ้าพระยา เกิดภาพแปลกตาที่เห็นสายน้ำสองสีแดงเขียวตัดกัน ในสายน้ำเดียวกัน และค่อย ๆ กลืนเป็นสีเดียวกัน (จิระวิทย์ ศุภนันท์ทกานต์, 2549, หน้า 7-8) ทำให้ปากน้ำโพเป็นชุมชนทางการค้าทางน้ำที่สำคัญ จังหวัดนครสวรรค์เป็นชัยภูมิตามหลักศาสตร์ฮวงจุ้ย ชาวจีนมีความเชื่อว่าชัยภูมิที่ดี ทำให้ค้าขายร่ำรวย ชาวจีนปากน้ำโพมิได้ต่างจากชาวจีนในภูมิภาคอื่น ๆ เมื่ออพยพมาอาศัยในปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์แล้ว ไม่ได้อพยพมาแต่เพียงร่างกายเท่านั้นแต่ยังนำเอาเอกลักษณ์ท้องถิ่นของตนเองติดตัวมาด้วย ซึ่งเอกลักษณ์ของชาวจีนปากน้ำโพเป็นสิ่งที่น่าสนใจมาก เนื่องจากมีแบบแผนทางวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตที่โดดเด่นและแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของกลุ่มอื่น ๆ ยังคงมีความยึดมั่นอยู่กับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติตนเองอย่างเหนียวแน่น ประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชาวจีนปากน้ำโพ สำคัญ

คือ ประเพณีการแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ หรืองานตรุษจีนปากน้ำโพ เป็นวัฒนธรรมประจำถิ่นที่มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นของ จังหวัดนครสวรรค์ จนถึงกับมีการนำชื่อของประเพณีของชาวจีนเข้ามา เป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญประจำจังหวัด ที่ว่า “เมืองสี่แคว แห่มังกร พักผ่อนบึงบอระเพ็ด ปลารสเด็ดปากน้ำโพ”

ในช่วงเทศกาลตรุษจีน จะจัดให้มีขบวนแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ไปรอบ ตลาดปากน้ำโพ มีขบวนแห่มังกร ขบวนสิงโต เอ็งกอ พะนู้ ขบวนนางฟ้า เจ้าแม่กวนอิม ล่อแก้ว แห่ไปตามถนนสายสำคัญในเขตเทศบาล การแห่มังกรของชาวจังหวัดนครสวรรค์มีชื่อเสียงมาก ทั้งในด้านความสวยงาม ซึ่งแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวเป็นจำนวนมากจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครสวรรค์เป็นที่รู้จักทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ชาวจีนที่เข้ามายุคแรก ๆ เชื้อสายทางภาษาที่สำคัญมีอยู่ห้า เชื้อสาย ได้แก่ เชื้อสายไหหลำ แต่จิว กวางตุ้ง ฮากกา (แคะ) และฮกเกี้ยน ไม่ว่าจะเป็นชาวจีนเชื้อสายใด เมื่อได้เข้ามาอยู่ร่วมกับชาวท้องถิ่นเดิม ก็ทำให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมประเพณีที่สอดคล้องกันและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยขนบธรรมเนียมของชาวจีน ไม่ว่าจะไปพำนัก พักพิงอยู่ที่ใดก็มักจะนำเอาสิ่งที่ตนเคารพนับถือติดตัวมาด้วย เพื่อเป็น สิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ชาวจีนที่มาอยู่ในนครสวรรค์ก็มีเทพเจ้าที่ตน เคารพนับถือกราบไหว้ นำมาด้วยเช่นกัน เมื่อมาอยู่อาศัยทำมาหากินที่ ปากน้ำโพ ต่างก็รวมตัวกันสร้างศาลเจ้า ไว้เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ เป็นที่เคารพกราบไหว้ ใช้ทำพิธีตามความเชื่อของตนและยังใช้ศาลเจ้า เป็นที่พบปะพูดคุยกัน ปรีกษาหารือเรื่องทำมาหากินเป็นศูนย์รวมจิตใจใน ยามคิดถึงบ้านเกิดเมืองนอน

งานประเพณีแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ กลายเป็นตำนานที่ยิ่งใหญ่ของชาวไทยเชื้อสายจีนที่สืบทอดกันมามากกว่า 80 ปี แม้เยาวชนรุ่นใหม่ของคนนครสวรรค์จะอยู่ในรุ่นที่ 2 ที่ 3 ของบรรพบุรุษแล้วก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย แม้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการดำรงชีวิต วิถีชีวิตที่มีความสะดวกสบายยิ่งไปกว่าเดิม แต่สำหรับเยาวชนลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนปากน้ำโพ ยังคงเห็นความสำคัญของการสืบทอดประเพณีประจำปี โดยยังคงไว้ซึ่งรูปแบบ ระเบียบ พิธี การถ่ายทอดคติ ระบบความคิด การกระทำที่ต้องประพฤติปฏิบัติ ให้ได้แก่นสารสาระกิจกรรมหลัก ๆ จากรุ่นสู่รุ่นไว้อย่างมั่นคง เช่น การคัดเลือกคณะกรรมการที่จะกระทำภารกิจในปีถัดไป ต้องได้รับการคัดเลือกด้วยการเสี่ยงทาย “บ๊วะปวย” ต่อหน้าองค์เจ้าพ่อ เจ้าแม่ ณ ศาลจำลองชั่วคราว โดยมีบุคคลสำคัญและผู้เข้าร่วมงานเป็นสักขีพยาน ในวันแรกของเทศกาลตรุษจีนและรับมอบภารกิจในวันตรุษจีน และยังถือปฏิบัติสืบทอดมาถึงปัจจุบัน จึงน่าจะหยิบยกมาอธิบายให้เห็นโลกทัศน์ ระบบคิด คตินิยมและความเชื่อ ในการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมของชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ อีกทั้งความหมายที่เกิดจากการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม ยังมีความหมายที่ชี้ให้เห็นข้อประพัตอันควร ข้อพึงประพัต ที่เรียกว่าจริยปรัชญา เป็นศาสตร์สาขาหนึ่งของปรัชญา ว่าด้วยการศึกษาเรื่องคุณค่าของการกระทำ ระดับของการทำความดี อุดมคติหรือเป้าหมายของชีวิตและเกณฑ์การตัดสินคุณค่าต่าง ๆ ทั้งเนื่องจากมาตรฐานจริยปรัชญากับระบบคิดในวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมของจีนนั้น ยังคงปรากฏในประเพณีและพิธีกรรมของชาวจีนปากน้ำโพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบวงสรวงสวรรค์ การเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ หรือการปฏิบัติประเพณีในรอบปี ความเคร่งครัดในการปฏิบัติประเพณีเหล่านี้ (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2536, หน้า 93) ได้กล่าวไว้ว่า “วัฒนธรรมมีองค์ประกอบ

สำคัญหลายประการที่ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมขึ้นมา และองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ระบบคิดหรืออุดมการณ์ที่นำไปสู่ความเชื่อทางสังคม จนก่อให้เกิดกระบวนการปฏิบัติทางสังคมขึ้นมาอย่างเป็นระบบระเบียบ องค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่เข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมจีนก็คือ องค์ประกอบทางอุดมการณ์ที่สามารถพิจารณาได้จากปรัชญาของสังคมจีนเอง"

ชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ได้สืบทอดแนวคิดประเพณีวัฒนธรรม โดยถือคติแบบอย่างของบรรพชน ดังที่ปรากฏเด่นชัด คือ การแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ การคัดเลือกคณะกรรมการจัดงาน ประเพณีตรุษจีน หรือที่เรียกว่า "เถานั่ง" การสานต่อประเพณีของบรรพชน ในเทศกาลสำคัญ ๆ ตลอดทั้งปี ได้ปรากฏในรูปแบบขบวนแห่ การเสริมเพิ่มเติมขบวนแห่ให้สอดคล้องกับยุคสมัย การคัดเลือกองค์สมมติเจ้าแม่กวณโหม จึงน่าสนใจศึกษาปัจจัยที่ชี้ให้เห็นโลกทัศน์และจริยปรัชญาที่ปรากฏในประเพณีต่าง ๆ ในรอบปี ของชาวจีนปากน้ำโพ เริ่มด้วยการศึกษาปัจจัยการเข้ามายังประเทศโพ้นทะเลของชาวจีน การเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนครสวรรค์ การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อแผ่นดินและการเคารพบรรพชน สิ่งที่เรียกว่าคุณค่าทางจริยของประเพณีวัฒนธรรม ความดีความงาม อุดมคติที่นำมาซึ่งความผาสุก ความเจริญงอกงามที่ปรากฏให้เห็นในระดับบุคคล ระดับครอบครัว และสังคม จนกระทั่งได้ชื่อว่าการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมของชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ยิ่งใหญ่เกรียงไกรทั้งในและต่างประเทศ ได้ตราប់เท่าทุกวันนี้

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโลกทัศน์ ที่ปรากฏในประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดจริยปรัชญาในการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมของชาวจีน ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์

วิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเอกสารและภาคสนาม

1.1 โดยวิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เริ่มด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 การวิจัยภาคสนาม (Field Work) เพื่อศึกษาเฉพาะกรณีในระดับลึก โดยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เจาะจง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ให้ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับองค์เทพารักษ์ พิธีกรรมและประเพณีในรอบปี จากเจ้าพนักงานผู้ดูแลศาลเจ้าพ่อ เจ้าแม่

1.3 แบบสอบถามคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่งเจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ แบบไม่เจาะจงบุคคล และแบบสอบถามองค์สมมติเจ้าแม่กวนอิม

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ดังนี้

2.1 เกี่ยวกับจริยปรัชญา ผู้วิจัยจะศึกษาความหมาย คุณค่า อุดมคติและเกณฑ์การตัดสินโดยวิธีเชิงจริยปรัชญา การวิเคราะห์โลกทัศน์ ระบบคิด ความเชื่อ ที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมจีน

2.2 ประเพณีในรอบปีของชาวจีนทั่วไป ประเพณีในรอบปีของชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ตามประเด็นดังนี้ วันเวลาที่ปฏิบัติ ประวัติความเป็นมา ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ และความเชื่อที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกเป็นประเพณีต่าง ๆ ดังนี้ 1) ประเพณีตรุษจีน 2) วันเกิดเจ้าพ่อเทพารักษ์ 3) ไหว้เซ็งเม้ง ลูกหลานไปไหว้บรรพบุรุษที่ยวงซุ้ย 4) วันเกิดเจ้าแม่สวรรค์ 5) ไหว้ขนมบ๊ะจ่าง วันเกิดเจ้าพ่อกวนอู 6) ไหว้สารทจีน 7) วันเกิดเจ้าแม่ทับทิม 8) ไหว้สิ้นปี

2.3 จริยปรัชญาจากประเพณีโดยผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์ จริยปรัชญาจากการตีบทอดประเพณีวัฒนธรรมของชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. โลกทัศน์ที่เกิดจากวัฒนธรรมดั้งเดิม

1.1 เทวนิยม (Mythology) โลกทัศน์เรื่องสวรรค์

เทวนิยม โลกทัศน์เรื่องสวรรค์ คำว่าสวรรค์ตามความคิดของชาวจีนนั้น หมายถึงฟ้าหรือเทียน ชาวจีนเชื่อว่าในโลกของวิญญูญาณและโลกของมนุษย์มีสวรรค์ควบคู่อยู่ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งดีและร้ายล้วนเกิดจากอำนาจของสวรรค์ทั้งสิ้น ชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ จึงเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ ตราบเท่าปัจจุบันในทุกเทศกาลตลอดทั้งปี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์ ศาลเจ้าแม่หน้าผา คือสัญลักษณ์ของเทพที่เป็นตัวแทนความเชื่อ ความศรัทธาของชาวจีนปากน้ำโพ ตามความคิดเรื่องสวรรค์ (เทียน หรือ เสี่ยงตี้) ตามแบบอย่างวัฒนธรรมจีนที่เป็นรูปธรรม เช่น เรื่องความศักดิ์สิทธิ์ และปาฏิหาริย์ของเจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ ดังปรากฏการณ์การรักษาโรคด้วย “ฮู้” หรือ “กระดาศยันต์” ของเจ้าพ่อ เจ้าแม่สามารถรักษาโรคได้

2) ประเพณีวัฒนธรรมที่ปรากฏในการคัดเลือกคณะกรรมการ (เถ่าฉ่าง) จัดงานตรุษจีนหรือแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ และที่ปรากฏในวัฒนธรรมการคัดเลือกองค์สมมติเจ้าแม่กวนอิม และธิดามังกร

3) เสวฟ่าง ดิน “ทิงเต็ง” สัญลักษณ์โคมไฟเพื่อบอกกล่าวสวรรค์ “เทียน” ทุกคราวที่จะจัดให้มีงานประเพณี ธงจากสวรรค์เป็นสัญลักษณ์ว่า จะเจริญรุ่งเรืองเพราะมีโคมไฟสวรรค์ ที่ส่องสว่างถึงสวรรค์ มาประดับร้านค้า

4) มังกรที่ใช้แห่ในขบวนแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพนั้น ชาวปากน้ำโพ เชื่อว่า เป็นมังกรของเจ้า เป็นเทพแห่งน้ำ และฝน ให้ความอุดมสมบูรณ์ ความร่ำรวย “มังกร” ของนครสวรรค์จะไม่นำไปแห่งานใด ๆ เพราะถือว่าเป็นมังกรของเจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ

5) ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ชาวจีนเชื่อว่า เทพเจ้าจะมีหน้าที่ในการดูแลความเป็นไปในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ หากคนนั้นได้ประกอบความดีเทพเจ้าจะช่วยคุ้มครองให้ปลอดภัยและมีความเจริญรุ่งเรือง เช่น ประเพณีตั้งโต๊ะ ไหว้ขนมบัวลอย (ขนมอี๊) เพื่อขอขอบคุณ ไหว้ฟ้าดิน ที่ได้ช่วยให้การดำรงชีวิตราบรื่นตลอดปี ประเพณีการไหว้ดวงจันทร์ ชาวจีนเชื่อว่าบนดวงจันทร์มีเทพเจ้าที่เป็นผู้หญิงสถิตอยู่ ดังนั้น

เทศกาลนี้จึงเป็นเทศกาลที่สำคัญของผู้หญิงที่จะต้องมาเช่นไหว้บูชาเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล

6) การแห่สิ่งโตทองเข้ามาในร้านจะถือว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง เพราะคนจีนมีความเชื่อว่า สิ่งโต เป็นสัตว์เทพเจ้า เป็นตัวแทนสวรรค์ อำนวยพรให้ประสบความสำเร็จ

7) การแสดงเซตมั่งกร ซึ่งชาวจีนถือว่ามั่งกรเป็นสิ่งสิริมงคลที่จะนำโชคลาภและความผาสุกมาสู่ปวงชน เป็นตัวแทนของจักรพรรดิ โดยถือเป็นสิ่งประเสริฐในระดับเดียวกับจักรพรรดิ

1.2 วิญญาณนิยม (Animism) โลกทัศน์เรื่องวิญญาณ

ชาวจีนเชื่อว่าวิญญาณมีอยู่ทุกหนทุกแห่งและมีอิทธิพลเหนือมนุษย์ธรรมดา คิดแนวคิดเรื่องวิญญาณที่ปรากฏในประเพณีแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพนอกจากเป็นการแสดงความกตัญญูและความสามัคคี ความศรัทธา ความเคารพบูชาในองค์เจ้าพ่อ เจ้าแม่แล้วยังได้ปรากฏเรื่องราวแนวคิดวิญญาณนิยม ให้เห็นเป็นธรรมเนียมหรือเคล็ดลับที่บรรพบุรุษถ่ายทอดไว้ เช่น การขอกำหนดฤกษ์ยามที่เป็นมงคล การขอให้สวรรค์รับรู้ด้วยการทำเสา "ทึงเต็ง" การบูชาเจ้าที่ประจำบ้านเทพประจำถิ่นคือเจ้าพ่อ เจ้าแม่ เทพารักษ์ประจำจังหวัด ได้แก่ ศาลเจ้าหลักเมือง ทิศที่จะประกอบพิธีตั้งโต๊ะเครื่องเช่นไหว้เจ้าในวันที่มีการแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ เพื่อให้เกิดสิริมงคล การที่มีขบวนแห่สิ่งโตและมั่งกรทองผ่านและเข้ามาในร้านจะถือว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง ดังต่อไปนี้

1) ความเชื่อเรื่องการบูชาเทพกวนอู ความกตัญญู ความกล้าหาญ มีคุณธรรมสูง ความก้าวหน้าในการรับราชการ ความเชื่อเรื่องการรักษาโรค คาถาอาคม กระดาษอาคม "ฮู้" หรือ "กระดาษยันต์" เผาไฟแล้วเป็นยา

2) ความเชื่อว่ามีป้าภูหารีย์ บุคคลธรรมดา เมื่อเทพประสงค์ จะให้สื่อความใด ๆ สามารถกระทำการเหนือนมนุษย์ธรรมดาได้ เช่น หยิบรูปที่ปักอยู่ในกระถางเป็นกำมือ แล้วนำมาเคี้ยวกัน โดยไม่แสดงอาการเจ็บปวดจากรูปที่ยังติดไฟอยู่ และพิธีการลุยไฟ

3) ความเชื่อฤกษ์ยามเรื่องวันเวลาการประกอบพิธีกรรม การกระทำใดควรทำ ไม่ควรกระทำ ต้องกระทำโดยสอบถามเทพ ผ่านร่างทรง ในวันอัญเชิญเจ้าพ่อเทพารักษ์ การบวงสรวง พิธีกรรม อัญเชิญเทพ และส่งเทพต้องกระทำอย่างเคร่งครัด เช่น พิธีบวงสรวง อัญเชิญองค์เทพลงจากแท่นที่ประดิษฐาน

4) อัญเชิญเจ้าพ่อเจ้าแม่ที่อยู่ในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์ มาแห่รอบตลาด เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัว วันที่ใช้แห่ในช่วงที่มีแต่ชาวไหหลำนั้นขึ้นอยู่กับองค์เทพเจ้ากำหนด ภายหลังกำหนดให้วันขึ้น 4 ค่ำเดือนอ้ายของจีนเป็นวันแห่เจ้าสืบต่อมาจนทุกวันนี้

5) พระภูมิเจ้าที่ตั้งไว้ในบ้าน และสภาพแวดล้อมของเทพเจ้าแห่งเตา ตั้งไว้เหนือเตาไฟ ปกป้องคุ้มครองให้บ้านเรือน มีความสวัสดิ และสังเกตพฤติกรรมของทุกคนในครอบครัว วันที่เทพเจ้าแห่งเตาต้องกลับขึ้นสวรรค์เพื่อรายงานต่อเจ็กเซียนฮ่องเต้ ประพฤติตนอย่างไร วินิจฉัย และประทานโทษเคราะห์ของปีต่อมา ตามคำทนาย

1.3 การเคารพบรรพบุรุษ (Ancestral worship) โลกทัศน์ เรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ

ชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์จะเน้นหนักไปในทางความเชื่อด้านวิญญาณบรรพบุรุษ เพื่อแสดงความกตัญญู ความสามัคคี ความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ต่อเจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ จึงนำเอา ศิลปะ ความสุขสนุกสนานบันเทิง สัตว์ลักษณะ ดำเนินเล่าขานเรื่องราว

ในอดีต การยกย่องผู้เสียสละ ความเชื่อในอภิปุทธิศาสตร์โพธิสัตว์ เรื่องราว สัตว์ที่เป็นตัวแทนสวรรค์ และจักรพรรดิ มาแสดงประกอบขบวนทำให้เกิด ความอลังการยิ่งขึ้นตามยุคสมัย ดังต่อไปนี้

1) การแสดงรำประกอบดนตรีด้วย ขบวนล้อเกวียน ศิลปะ การร่ายรำของชาวจีนไหหลำ

2) ขบวนเกี้ยวหามเจ้าพ่อเทพารักษ์ เจ้าแม่หน้าผา เจ้าแม่ ทับทิม เจ้าพ่อกวนอู เจ้าแม่สวรรค์ และองค์อื่น ๆ ที่ประดิษฐานที่ศาลเจ้า พ่อเทพารักษ์ แควใหญ่ และศาลเจ้าแม่หน้าผา ขบวนนี้จะมีสาวงามถือ อาวุธและเครื่องยศของเจ้าแบบจีนโบราณ (โหวงฮงก็) ตามหลังขบวน เกี้ยวเจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ มีการถือธงที่มีคำอวยพรเป็นภาษาจีนว่า ขบวนเขี่ย-เปีย

3) การแสดงสิงโตที่สมาคมกวงฮงนครสวรรค์ และสิงโต กวางเจา ปักกิ่ง

4) ขบวนเอ็งกอก เป็นการละเล่นเก่าแก่ มีประวัติการเล่า สืบต่อกันมาจากเมืองจีน เป็นประวัติของนักรบ 108 คน จากเขา เหลียงซานไป กิรยาอาการยามขี่ม้าศึก โลดเต้นไปตามจังหวะ การเล่นเอ็ง กอมักมีการแสดงศิลปะการต่อสู้ควบคู่กันไปด้วยเรียกการเล่นนี้ว่า “พะบู” มีผู้แสดง 100 คนเป็นทหารจากค่ายจิรประวัติ เป็นความประสงค์ของ เจ้าพ่อเทพารักษ์และเจ้าพ่อกวนอู ผ่านองค์ทรง

5) วัฒนธรรมการตั้งโต๊ะ เครื่องเซ่นไหว้เจ้าในวันที่มีการแห่ เจ้าพ่อ เจ้าแม่ จะทำให้ในปีนั้นร้านค้าของตนสามารถค้าขายได้ดี โดย เชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษของตนมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครอง และ อำนวยความผาสุก

2. ระบบคิดในวัฒนธรรมจีน (Schools of Chinese Thought)

เมื่อได้วิเคราะห์โลกทัศน์ของชาวจีนดั้งเดิมแล้ว ประเพณีของชาวจีนปากน้ำโพ ได้แสดงระบบคิดดังต่อไปนี้

2.1 ระบบคิดของขงจื้อ (Confucianism)

ในการสืบทอดประเพณีชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าปรากฏแนวคิดปรัชญา สอง ในห้าคัมภีร์ (ชื่อซุหนวู่จิง) ของขงจื้อ ประการแรก ได้แก่ คัมภีร์ว่าด้วยเรื่องพิธีกรรม“หลี่จี้” ปรากฏเด่นชัดในประเพณีแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ การแห่มังกรและสิงโตของจังหวัดนครสวรรค์ ประการที่สอง โหราศาสตร์คัมภีร์ว่าด้วยเรื่อง “อี่จิง” เทียนหรือฟ้าลิขิต ในสมัยนั้นคนจีนยังเชื่อฟ้าลิขิตมาก ประเพณีการแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ เป็นประเพณีที่มีลักษณะว่าด้วย “หลี่จี้” กล่าวคือ การถือโหราศาสตร์ “อี่จิง” ของขงจื้อมาวิเคราะห์ตีความ ตามที่ปรากฏในการสืบทอดประเพณีของชาวนครสวรรค์ที่มีลักษณะที่โดดเด่นแตกต่างจากที่อื่น ๆ มองจากวัฒนธรรมการคัดเลือกคณะกรรมการจัดงานแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ หรือตรุษจีนปากน้ำโพ คำว่า “อี่จิง” มีความต่างจากโหราศาสตร์ที่ว่าด้วยจักรราศี แต่คือศาสตร์แห่งการเสี่ยงทาย และวัฒนธรรมการเสี่ยงทาย ตามที่ปรากฏในการ “บ๊ะปวย”

2.2 ระบบคิดแบบเต๋า (Daoism)

ในการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าระบบคิดแบบเต๋าปรากฏในรายละเอียดของพิธีกรรมการถ่ายทอดประเพณี ในการบวงสรวงเช่นไหว้ ในชบวนแห่ที่สืบสานตำนานเล่าเรื่องที่ปรากฏชัดเจนคือ พิธีการบวงสรวงอัญเชิญเจ้าพ่อเทพารักษ์ และการส่งเสด็จเจ้ากัลป์ศาล ซึ่งต้องมีองค์ทรงซึ่งเจ้าหน้าที่ศาลเจ้าไหนดำ ปฏิบัติได้อย่างเคร่งครัด

(1) อัญเชิญในกรณีเปลี่ยนเครื่องทรง

คณะกรรมการศาลเจ้า กำหนดวัน เวลามงคล ประกอบพิธีกรรม ผู้อาวุโสของไหลล่ำ เป็นผู้กำหนดโดยถามองค์เทพเจ้า จากการบ๊วะปวย หรือ ผ่านร่างทรง

ผู้ประกอบพิธีกรรม หรือโตเบ้ ทำพิธีบวงสรวงอัญเชิญองค์เทพลงจากแท่นที่ประดิษฐาน

โตเบ้ ผู้ประกอบพิธีกรรม ทำพิธีถอดเครื่องทรงและทำพิธีสงฆ์

ผู้ประกอบพิธี ทำการเปลี่ยนเครื่องทรงใหม่

ผู้ประกอบพิธี ทำพิธีเบิกพระเนตร และอัญเชิญดวงทิพวิญญาณประทับองค์เจ้า

ผู้ประกอบพิธี ทำพิธีลุยไฟ และอัญเชิญองค์เทพเจ้าประดิษฐานบนแท่น

(2) อัญเชิญในกรณี แท่นเจ้าพ่อ เจ้าแม่เทศกาลตรุษจีน

คณะกรรมการศาลเจ้า ทำการเสี่ยงทาย กำหนดเวลาอัญเชิญจากแท่นที่ประดิษฐาน

วันที่ 3 หลังวันปีใหม่จีน (วันโชวดา) ทำพิธีอัญเชิญองค์เทพเจ้าตามกำหนด ที่เสี่ยงทาย (บ๊วะปวย)

วันที่ 4 หลังจากวันปีใหม่จีน (วันโชวตี้) ทำพิธีอัญเชิญองค์ประทับเกี่ยวแห่ประทักษิณาวัตร รอบศาล 3 รอบ

อัญเชิญองค์เทพเจ้าแห่รอบตลาดปากน้ำโพ เพื่อให้ประชาชนสักการบูชา

หลังเสร็จพิธีแห่อัญเชิญองค์เทพเจ้าประทับแรม ณ ศาลเจ้าชั่วคราวริมเขื่อน 1 คืน

วันที่ 5 หลังปีใหม่จีน (โชนงโงว) ทำพิธีอัญเชิญองค์
เจ้ากัลป์ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์ เจ้าแม่ทับทิม

แห่ประทักษิณาวัดรอบศาล 3 รอบ

อัญเชิญแก้วองค์เจ้าลุยไฟ ก่อนอัญเชิญขึ้นศาลและ
แทนประดิษฐาน

2.3 ระบบคิดแบบพุทธศาสนา (Buddhism)

ระบบคิดแบบพุทธศาสนามหายาน การผสมผสาน
กลมกลืนทางความเชื่อเดิม เกี่ยวกับพระธิดาเมี่ยวชาน หรืออวโลกิเตศวร
โพธิสัตว์ ซึ่งเป็นเทพวิธรชน มาคัดเลือกองค์สมมติเจ้าแม่กวนอิม

สำหรับระบบแนวคิดหินยานที่ปรากฏคือ บางเทศกาล
ประเพณีได้จัดให้มีการนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์เข้า เย็น เช่น
ในวันฉลองศาลหลักเมืองในวันสงกรานต์ การจัดประเพณีสงกรานต์และ
แห่เจ้าแม่หน้าผารอบตลาด สัญลักษณ์โคมไฟสวรรค์ หรือ “ทีกงเต็ง”
มีการเจิมภายหลังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เข้าแล้ว ซึ่งในหนึ่งเทศกาล
มีเพียงต้นเดียว ทำให้ได้เห็นแนวพุทธศาสนาแบบสวดหินยานผสมผสาน
ตามยุคสมัย

3. จริยปรัชญาในการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมของ ชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์

โลกทัศน์เรื่องสวรรค์ก็ดี วิญญาณนิยมก็ดี วิญญาณบรรพบุรุษ
ก็ดี ตลอดจนโลกทัศน์ที่ว่าด้วยธรรมชาติของโลก ลักษณะของโลกและ
ลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ ตลอดถึงระบบคิดลัทธิปรัชญาและศาสนา
ในประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ มีความเชื่อมโยง
สัมพันธ์กับหลักจริยปรัชญา ดังต่อไปนี้

3.1 แนวคิดคุณค่าของการกระทำ

คุณค่าของการกระทำในประเพณีวัฒนธรรมของชาวจีน ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ประเพณีตรุษจีน ประเพณีเซ็งเม้ง ประเพณีไหว้พระจันทร์ ประเพณีสารทจีน ประเพณีถือศีลกินเจ ประเพณีไหว้ขนมอี๊ ได้คุณค่าของการกระทำในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1) ความกตัญญูตเวทีย

จากการศึกษาจริยปรัชญาการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าคุณค่าของการกระทำที่แสดงออกด้วยความกตัญญูตเวทียเกิดขึ้นจากความรู้สึกสำนึกในบุญคุณของบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ที่ให้คุณกับตัวเองและต่อสังคม จึงได้พยายามหาโอกาสรำลึกและตอบแทนคุณด้วยการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ จนเกิดวิธีปฏิบัติที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาเป็นประเพณี เช่น ประเพณีเซ็งเม้ง เป็นประเพณีการเซ่นไหว้หลุมฝังศพ (ฮวงซุ้ย) ของบรรพบุรุษ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าด้านความกตัญญูตเวทียต่อบรรพบุรุษของตนได้อย่างเด่นชัด ชาวจีนปากน้ำโพจะให้ความสำคัญกับประเพณีนี้เป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่าลูกหลานจะต้องแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ถึงแม้ว่าท่านเหล่านั้นจะล่วงลับไปแล้ว

ประเพณีง่วนเซียวโจย เป็นประเพณีการเซ่นไหว้เทพเจ้าและพระภูมิเจ้าที่ (ตี่จูเอี้ย) ซึ่งจัดในวันที่ 15 เดือน 1 ตามปฏิทินทางจันทรคติของจีน ประเพณีนี้สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าด้านความกตัญญูตเวทียที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างชัดเจน เพื่อขอให้ช่วยปกป้องคุ้มครองตนเองและครอบครัวให้พ้นจากสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ประเพณีกินขนมจ้าง หรือบ๊ะจ่าง เป็นประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงจริยธรรมด้านความกตัญญูต่เวทีต่อบุคคลที่สร้างคุณประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง

ประเพณีไหว้พระจันทร์ ประเพณีไหว้พระจันทร์เป็นประเพณีหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าด้านความกตัญญูที่มีต่อธรรมชาติคือพระจันทร์ เนื่องจากเห็นว่าพระจันทร์มีคุณต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการให้แสงสว่างในยามค่ำคืนและการทำให้เกิดบรรยากาศยามราตรีที่น่ารื่นรมย์ อันเป็นมูลเหตุให้มนุษย์มีจินตนาการเชิงสร้างสรรค์อย่างหลากหลาย ชาวจีนจึงให้ความเคารพต่อพระจันทร์จนเกิดเป็นตำนานความเชื่อว่า บนดวงจันทร์มีเทพเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่

2) ความสามัคคี

ความสามัคคี เป็นคุณค่าของการกระทำที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์อันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในแต่ละสังคม ทำให้สมาชิกทุกคนมีความรักใคร่ปรองดองกัน สังคมใดที่สมาชิกมีความสามัคคีกัน สังคมนั้นจะมีแต่ความสงบสุข พบว่าคุณค่าของการกระทำของชาวจีนปากน้ำโพ ตระหนักถึงความสำคัญของความสามัคคี ดังนี้

ประเพณีการแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ ชาวจีนทุกกลุ่มภาษาร่วมกันจัดงานในเทศกาลตรุษจีน

ประเพณีการไหว้พระจันทร์ นอกจากการเซ่นไหว้พระจันทร์แล้วชาวจีนปากน้ำโพ ยังได้จัดให้มีวัฒนธรรมการคัดเลือกองค์สมมติเจ้าแม่กวนอิมในวันไหว้พระจันทร์ด้วย

ประเพณีไหว้ขนมอี๊ ความหมายของคำว่า “อี๊” ในภาษาจีนแปลว่า “กลม” หมายถึง “ความสามัคคีกลมเกลียว” ขนมอี๊จึงเป็นขนมมงคลที่ถูกนำมาใช้ประกอบพิธีกรรมที่เป็นมงคล จึงนิยมนำ

มาใช้ร่วมกับเครื่องเช่นโทรทัศน์อื่น ๆ เช่น พระในบ้าน พระภูมิเจ้าที่ รวมทั้งการเช่นไหว้บรรพบุรุษ

3) ความเสียสละ

ความเสียสละ เป็นคุณค่าที่ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักละความเห็นแก่ตัวด้วยการแบ่งปันกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ ให้แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ประเพณีสารทจีน เป็นประเพณีเก่าแก่ที่ชาวจีนได้ปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนานประเพณีนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าด้านความเสียสละที่ชาวจีนมีต่อวิญญาณเร่ร่อนไร้ญาติและต่อคนยากจน จะมีการประกอบพิธีกรรม "ซิโกว" หรือที่เรียกกันว่า "การทิ้งกระดาษ" ผลบุญอันนี้จะส่งให้วิญญาณเร่ร่อนต่าง ๆ ได้พ้นจากความทุกข์ทรมาน

ประเพณีถือศีลกินเจ ประเพณีนี้สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของการกระทำด้านความเสียสละที่เกิดจากการละเว้นชีวิตสัตว์และยังมีการทำทานให้กับคนยากจนด้วย อานิสงส์จากการถือศีลนี้จะทำให้ผู้ปฏิบัติมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรงขึ้น ผู้ที่มีโรคภัยไข้เจ็บก็จะหายจากอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ

4) ความมีระเบียบวินัย

ความมีระเบียบวินัย เป็นคุณค่าที่ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้จักจัดระเบียบชีวิตของตนเอง รู้จักเคารพในกฎกติกาต่าง ๆ ของสังคม การมีระเบียบวินัยจะทำให้เป็นคนที่น่าเชื่อถือ เป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่นด้วยดีและสามารถจะทำงานต่าง ๆ ได้อย่างมีระบบระเบียบ

ประเพณีตรุษจีน เป็นประเพณีการขึ้นปีใหม่ของชาวจีน ในแต่ละปีชาวไทยเชื้อสายจีนจะจัดงานเฉลิมฉลองขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ ทำให้บรรยากาศของเทศกาลตรุษจีนเป็นไปอย่างสนุกสนานรื่นเริง ประเพณีนี้

สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของชาวไทย
เชื้อสายจีนที่จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ของประเพณีอย่างเคร่งครัด

5) ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่

ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เป็นคุณค่าของการกระทำที่จะทำให้
ผู้ปฏิบัติรู้จักแสดงความเป็นน้ำใจแก่บุคคลอื่นตามสถานภาพและโอกาส
ที่เหมาะสม เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคลในสังคมและ
ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ประเพณีตรุษจีน ถือเป็นเทศกาลแห่งความสุข สนุกสนาน
ของชาวจีนที่ได้ร่วมกันเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่เพื่อส่งท้ายปีเก่าต้อนรับ
ปีใหม่ คุณค่าของการกระทำที่สะท้อนให้เห็นด้านความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ของ
ชาวจีนที่มีต่อกัน เมื่อสะสางงานต่าง ๆ ให้เรียบร้อยแล้ว ตอนกลางคืนของ
วันสิ้นปีหรือวันไหว้จะเป็นวันที่สมาชิกในครอบครัวรับประทานอาหาร
ร่วมกัน บางคนอาจถือโอกาสนี้ออกไปเยี่ยมเยียนญาติผู้ใหญ่หรือบุคคล
ที่ตนเคารพนับถือ โดยนำของขวัญหรือสิ่งของต่าง ๆ ไปมอบให้ด้วยเพื่อ
แสดงความเป็นน้ำใจให้แก่กัน ในประเพณีนี้มีธรรมเนียมการปฏิบัติที่สำคัญ
คือผู้ใหญ่จะมีการเตรียมอั่งเปา (ซองแดง) ไว้สำหรับแจกให้กับลูกหลาน
ที่เป็นเด็ก ๆ รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวที่ยังไม่แต่งงานหรือแยกครอบครัว
ออกไป การนำส้มไปฝากกันจะมีเคล็ดอยู่ว่า ผู้มาเยี่ยมจะนำส้มไปให้ผู้ถูก
เยี่ยม 4 ผล (เลข 4 ถือเป็นเลขมงคลของชาวจีน) เทศกาลตรุษจีนจึงถือ
เป็นเทศกาลแห่งความสนุกสนานและความสุขของทุก ๆ คน

6) ความเมตตาการุณา

ความเมตตาการุณาเป็นคุณค่าของการกระทำที่ส่งผลให้
ผู้ปฏิบัติมีจิตใจคิดถึงความทุกข์ ความสุขของคนอื่น เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล
ผู้อื่นให้พ้นทุกข์และมีความสุข ผู้มีความเมตตาการุณาจะมีจิตใจที่ดีงาม

ไม่เห็นแก่ตัว จึงเป็นที่รักใคร่ของคนอื่นและอยู่ร่วมกับผู้คนในสังคมได้อย่างมีความสุข

ประเพณีสารทจีน เป็นประเพณีที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ประเพณีนี้สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของการกระทำด้านความเมตตากรุณาที่ชาวจีนมีต่อวิญญาณเร่ร่อนต่าง ๆ ประเพณีนี้สอดคล้องกับคติความเชื่อของชาวอินเดียนทางตอนใต้ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาลโดย ครั้งหนึ่งพระโมคคัลลานะ ซึ่งเป็นพระสาวกของพระพุทธเจ้า ได้ไปพบมารดาที่กำลังได้รับความทุกข์ทรมานอย่างหนักอยู่ในนรก จึงกลับมาทูลถามพระพุทธเจ้าถึงวิธีการที่จะช่วยให้มารดาหลุดพ้นจากความทุกข์นั้น พระพุทธองค์จึงได้นัดประชุมสงฆ์ขึ้นตรงกับวันเพ็ญเดือนสิบอันเป็นระยะกึ่งกลางของปีตามคตินิยมของชาวอินเดียนแล้วให้พระโมคคัลลานะทำสังฆทานด้วยภัตตาหารพร้อมเครื่องบริวารอานิสงส์แห่งการทำสังฆทานบำเพ็ญบุญในครั้งนั้นได้ช่วยให้มารดาของพระโมคคัลลานะได้หลุดพ้นจากความทุกข์ ชาวจีนได้รับเอาอิทธิพลจากความเชื่อนี้และได้ยึดถือปฏิบัติมาตั้งแต่นั้นมา ในช่วงเทศกาลสารทจีน ชาวจีนปากน้ำโพ มีการจัดเครื่องเซ่นไหว้ เช่น อาหารคาวหวาน ผลไม้ เครื่องดื่ม ธูป เทียน กระดาษเงินทอง ขนมหี้น ขนมห่าง เพื่อนำไปเซ่นไหว้วิญญาณเร่ร่อนต่าง ๆ

ประเพณีเซ็งเม้ง เป็นประเพณีการเซ่นไหว้หลุมฝังศพของบรรพบุรุษ (ฮวงซุ้ย) ประเพณีนี้นอกจากสะท้อนให้เห็นถึงจริยธรรมด้านความกตัญญูที่ลูกหลานได้มีต่อบรรพบุรุษแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเมตตากรุณาที่ชาวจีนมีต่อวิญญาณเร่ร่อนต่าง ๆ

ประเพณีกินเจ ประเพณีนี้สะท้อนคุณค่าของการกระทำโดยการสร้างบุญสร้างกุศลเพียงปีละครั้งในการชำระล้างทั้งร่างกายและจิตใจให้บริสุทธิ์ โดยการมีจิตใจ “เมตตากรุณา” ต่อชีวิตสัตว์ที่จะถูกนำมาฆ่า

เป็นอาหารของมนุษย์ เป็นระยะเวลา 9 วัน คือในช่วงวันที่ 1-9 เดือน 9 โดยงดเว้นการรับประทานเนื้อสัตว์ทุกชนิด

7) ความอดทน

ความอดทน เป็นคุณค่าของการกระทำที่ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติ รู้จักควบคุมจิตใจให้มีสติ มีความหนักแน่น และมีจิตใจที่เข้มแข็งที่จะ ยืนหยัดต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนการรู้จักแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล

ประเพณีถือศีลกินเจ ประเพณีถือศีลกินเจ คือ ประเพณีการ กินผักของชาวจีน ถือเป็นโอกาสในการที่จะชำระร่างกายและจิตใจให้มีความบริสุทธิ์ ประเพณีสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของการกระทำด้านความ อดทน ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมจะต้องปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด

วิเคราะห์โดยภาพรวมพบว่าประเพณีวัฒนธรรมชาวจีน ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ได้สะท้อนถึงคุณค่าของการกระทำด้าน จริยธรรมที่สำคัญ ได้แก่ ความกตัญญูตบเวที ความมีระเบียบวินัย ความ สามีคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ ความเมตตากรุณา และ ความอดทน

3.2 ระดับของการกระทำความดี

การวิเคราะห์การกระทำความดีที่ปรากฏแก่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

1.) ระดับปัจเจกชน

(1) คณะกรรมการจัดงานประเพณีแก่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ปากน้ำโพ หมายถึง บุคคลใด ๆ ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการ ทุก ๆ คน เรียกว่า “เถ่านี้้ง” จำนวน 40 คน เกิดจากการอธิษฐานเสี่ยงทาย “บัวระพวย” ต่อหน้าเจ้าพ่อ-เจ้าแม่หน้าผา ที่ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชั่วคราวใน บริเวณงานประเพณีตรุษจีนปากน้ำโพ ในวันตรุษจีน มีวาระ 1 ปี

(2) องค์สมมติเจ้าแม่กวณโณิม หมายถึงผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นองค์สมมติเจ้าแม่กวณโณิม ชาวปากน้ำโพ มีความเชื่อว่าเป็นผู้มีบุญวาสนา เพราะจะต้องผ่านการคัดเลือก โดยการเสี่ยงทาย ต่อหน้าเจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ ซึ่งถือว่าบุคคลที่เจ้าพ่อเจ้าแม่คัดเลือกเป็นองค์สมมติ จะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดงานและเป็นผู้ที่โดดเด่นในขบวนแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ รองจากขบวนของเจ้าพ่อเจ้าแม่ และส่งผลให้เป็นที่เชิดหน้าชูตาของครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความโดดเด่นในสังคม

2.) ระดับครอบครัว

คนไทยเชื้อสายจีนนั้น ให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอย่างมาก งานประเพณีแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ นับว่าเป็นประเพณีที่ทำให้มองเห็นถึงความกตัญญูของลูกหลานว่าเป็นอย่างไร เพราะประเพณีแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพนี้ เป็นประเพณีที่อยู่ในช่วงเทศกาลตรุษจีน ซึ่งถือว่าเป็นช่วงปีใหม่ของจีน ทำให้คนในครอบครัวมาพร้อมหน้ากัน เพื่อเฉลิมฉลองกันในวันปีใหม่ และช่วยกันจัดเครื่องเซ่นไหว้ต่าง ๆ เพื่อเซ่นสรวงให้กับเจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ เซียนต่าง ๆ บรรพบุรุษ เจ้าที่ และผีไม่มีญาติ เป็นการกระทำที่แสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวของชาวจีน ส่วนมากมีความสุข และไม่มีปัญหาในครอบครัว

3.) ระดับสังคม

ประเพณีแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ที่มีผลต่อเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

(1.1) การท่องเที่ยว

(1) ประเพณีการแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ เป็นประเพณีที่มีความโดดเด่น และเป็นที่ยู่งักของคนทั่วไป ว่าเป็นประเพณีที่มีความยิ่งใหญ่ ในขบวนแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ มีการละเล่นและ

การแสดงที่หลากหลาย ซึ่งเป็นสิ่งที่หาชมได้ยาก โดยเฉพาะขบวนกรแสดงสิงโต และการแสดงการแห่มังกรทอง ซึ่งถือว่าเป็นสีสันของการจัดงานเลยทีเดียว ในแต่ละปีนั้น จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมประเพณีการแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ นับเป็นจำนวนหมื่นทำให้มีระบบเศรษฐกิจด้านการค้าขายของปากน้ำโพนั้นดีขึ้น เพราะว่านักท่องเที่ยวต้องใช้จ่ายทั้งในด้านการกินและของฝาก หรือของที่ระลึกต่าง ๆ ทำให้ระบบเงินตรามีการไหลเวียนมากมาย

(2) ในเทศกาลตรุษจีนช่วงวันที่ 2 ถึงวันที่ 15 เดือน 12 ของจีนโดยเฉพาะวันที่ 2 ซึ่งเป็นวันเที่ยว (ชิวหยี่) ชาวไทยเชื้อสายจีนเองก็จะออกท่องเที่ยวในที่อื่น บริเวณอื่น ในขณะเดียวกันก็มีชาวจีนในที่อื่น รวมทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เข้ามาท่องเที่ยวตามศูนย์การค้าและกราบไหว้เจ้าตามศาลเจ้าต่าง ๆ และเที่ยวตามชายทะเล น้ำตก ทำให้ธุรกิจโรงแรมและที่พักมีรายได้ทำให้เพิ่มขึ้น

(3) ธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจการค้าอื่นมีรายได้จากการขายบริการในรูปแบบต่าง ๆ เป็นผลได้อีกทางหนึ่งของท้องถิ่น เป็นการกระจายรายได้สู่คนในท้องถิ่นและต่อสังคมด้วย

(4) การให้อั่งเปาแก่ผู้รับจ้างเป็นการเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง เช่นกัน

(1.2) การค้าขาย

ในช่วงเทศกาลงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ ซึ่งจะเป็นช่วงที่ตรงกับเทศกาลตรุษจีน ซึ่งเป็นช่วงปีใหม่ของจีน การค้าขายช่วงนี้ถือว่ามีความคึกคักเป็นพิเศษ เพราะว่าผู้คนที่ทั่วไปจะต้องมาจับจ่ายซื้อสิ่งของเครื่องเช่นไหว้ต่าง ๆ ทั้งเพื่อนำไปไหว้ในเทศกาลตรุษจีนแล้ว ยังต้องซื้อเครื่องเช่นไหว้เจ้าในวันแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่

ปากน้ำโพอีกด้วย ทำให้สิ่งของที่จำเป็นนั้นขายดีเป็นพิเศษ และสิ่งของที่เป็นของสดจะมีราคาแพงขึ้น

(1) การจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำความสะอาดและตกแต่ง จำเป็นต้องว่าจ้างผู้ใช้แรงงาน เกิดการจ้างงานขึ้นส่งผลให้เกิดการจัดจ้างทั้งสิ้น

(2) การเตรียมหาซื้อสิ่งของเพื่อใช้ในวันไหว้ (ซาจั๊ป) ไม่ว่าเครื่องเซ่นไหว้ อาหารคาวหวาน ผลไม้สำหรับไหว้และจัดเลี้ยง ทุกคนจะต้องหาซื้อกันให้พร้อมในวันที่ 28, 29 เดือน 12 ของจีน มีทั้งชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาล ในจังหวัดใกล้เคียง เข้ามาหาซื้อสิ่งของจำเป็นสำหรับประกอบประเพณีตรุษจีน ส่งผลให้วงจรเศรษฐกิจทางด้านการค้าอาหารสด ผลไม้ เครื่องไหว้ ตลอดจนธุรกิจการเดินรถรับจ้างภายในและรถรับจ้างประจำทางมีการหมุนเวียนสูงกว่าปกติ

(1.3) ด้านการเมือง

การแสวงหาอำนาจในการเป็นกรรมการจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ งานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ นั้นเป็นงานที่มีความยิ่งใหญ่ติดระดับชาติ จึงทำให้ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ นั้น เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงไปด้วย โดยเฉพาะคณะกรรมการจัดงานเจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ และที่มีหน้ามีตาที่สุด คือ ประธานคณะกรรมการ ซึ่งเรียกเป็นภาษาจีน ว่า ถ่าฉ่าง ความสัมพันธ์ในกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน เนื่องจากมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเทพของเจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพเป็นที่เคารพนับถือของชาวไทยเชื้อสายจีนชาวปากน้ำโพมานาน โดยกลุ่มคนจีนที่อาศัยอยู่ในปากน้ำโพมีอยู่ด้วยกัน 5 กลุ่มภาษาด้วยกัน คือ ไหลหล่า แต่จิว ฮกเกี้ยน จีนแคะ กวางตุ้ง ซึ่งมี 2 กลุ่มภาษาที่มีความสำคัญ คือ ไหลหล่า และแต่จิว ซึ่งเป็น

กลุ่มที่มีคนมากกว่ากลุ่มภาษาอื่น ๆ ความสามัคคี ในการจัดงานร่วมกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเป็นงานประเพณีที่เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป

ระดับของการกระทำความดี สามารถสรุปเป็นทฤษฎีจริยปรัชญา 3 ทฤษฎี ดังนี้

1) **หน้าที่นิยม (Functionalism)** หมายถึง การกระทำความดี ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย “นามอันเที่ยงแท้” หรือ “เจิ้งหมิง” (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2536, หน้า 94) ของ “แต๋นัง” การได้ปฏิบัติหน้าที่ที่สืบทอด ประเพณี ถือเป็นเกียรติของชีวิต ของตระกูลและครอบครัวที่ได้ทำงาน เพื่อเจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ

2) **ประโยชน์นิยม (Utilitarianism)** แนวคิดประโยชน์นิยม เห็นว่า ธรรมชาติของมนุษย์ คือ การหลีกเลี่ยงความทุกข์และการแสวงหา ความสุข การกระทำที่ดี คือการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขสำหรับ คนจำนวนมากที่สุด ผู้กระทำจะต้องเห็นค่าความสุขของตนเองเท่ากับ ความสุขของผู้อื่น

1) การปฏิบัติประเพณีตรุษจีนของชาวจีน นครสวรรค์สร้างความสุขร่วมกันโดยการทำความสะอาดที่อยู่อาศัย เพื่อการปรับปรุง ตกแต่งให้ใหม่สวยงามเกิดความสบายตาสบายใจเวลาได้มอง

2) การจัดเลี้ยงตอบแทนน้ำใจของเจ้าของกิจการ หรือนายจ้าง หรือเพื่อนฝูงเป็นการสร้างไมตรี เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจทำให้ ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดีขึ้นเมื่อได้รับอั่งเปา

3) **ประเพณีและวัฒนธรรมนิยม (Traditionalism)**

ประเพณีและวัฒนธรรม เกี่ยวกับประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ปากน้ำโพ ดังต่อไปนี้

1) เกี่ยวกับการค้าขาย ซึ่งชาวปากน้ำโพเชื่อว่า เมื่อได้สักการบูชาเจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพแล้วจะทำให้การค้าขายดีขึ้น มีความเชื่อมโยงกับการบูชาเทพเจ้า

2) เกี่ยวกับการปกป้องรักษา ชาวปากน้ำโพมีความเชื่อว่า เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ที่สักการบูชาต่อเจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ

3) เกี่ยวกับการรักษาโรค ซึ่งชาวปากน้ำโพเชื่อว่า ฮู้หรือยันต์จีนของเจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพนั้น สามารถรักษาโรคห่า หรือโรคระบาดให้หายได้

4) เกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล ชาวปากน้ำโพเชื่อว่า การที่ได้สักการบูชาหรือเซ่นไหว้ต่อเจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพแล้ว จะเป็นสิริมงคลแก่ตนและครอบครัวรวมถึงการประกอบอาชีพด้วย

4. แนวคิดเรื่องอุดมคติหรือเป้าหมายสูงสุดของชีวิต

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์จริยปรัชญาการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมชาวจีน ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าการได้อัญเชิญเจ้าพ่อเจ้าแม่ที่อยู่ในศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์มาแห่รอบตลาดในเทศกาลตรุษจีน จังหวัดนครสวรรค์ เป็นความดีสูงสุดในทุกกรอบปี เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัว ซึ่งมาจากอุดมคติ 2 ประการ คือ

1) สิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถกำหนดชะตาตามมนุษย์

(1) ความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งโต๊ะ เครื่องเซ่นไหว้เจ้าในวันที่มีการแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ จะทำให้ในปีนั้นร้านค้าของตนจะสามารถค้าขายได้ดี

(2) ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งโตทอง เข้ามาในร้านจะถือว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง เพราะคนจีนมีความเชื่อว่า สิ่งโต เป็นสัตว์เทพเจ้าเป็นตัวแทนสวรรค์ อำนาจพรให้ประสบความสำเร็จ

(3) การแสดงเชิดมังกร ซึ่งชาวจีนถือว่ามังกรเป็นสิ่งสิริมงคลที่จะนำโชคลาภและความผาสุกมาสู่ปวงชน เป็นตัวแทนของจักรพรรดิ โดยถือเป็นสิ่งประเสริฐในระดับเดียวกับจักรพรรดิ

2) สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นวิญญาณที่เหนือกว่าวิญญาณของมนุษย์

ความเชื่อในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ และความศรัทธาที่บุคคลมีต่อเจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ มีนัยความหมายเกี่ยวกับสวรรค์หรือเทพเป็นผู้ลิขิตหรือกำหนดจากการเสี่ยงทาย มีความเชื่อว่าบุคคลที่ได้รับการ “บ๊วบวย” เป็นผู้โชคดี ชีวิตจะเจริญก้าวหน้า บุคคลดังกล่าวคือ “เก่านั่ง” ได้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เพียง 1 ปี และเว้นไปอีกเป็นเวลา 5 ปี และองค์สมมติเจ้าแม่กวนอิม เป็นความภาคภูมิใจ เกียรติยศ ที่หาได้ยาก

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอุดมคติหรือเป้าหมายสูงสุดของชีวิต สามารถสรุปเป็นทฤษฎีจริยปรัชญา ดังนี้

สุขนิยม

ลัทธิสุขนิยม ถือว่า ความสุขสบาย คือสิ่งที่ดีที่สุดของมนุษย์ สิ่งที่ดีทุกสิ่งต้องตัดสินได้ด้วยความสุขและต้องได้รับอยู่ในขณะนั้น

จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวของชาวจีนปากน้ำโพ เป็นช่วงที่ตรงกับเทศกาลตรุษจีน จึงเป็นประเพณีที่คนในครอบครัวส่วนมากมาพบกันเนื่องในเทศกาลตรุษจีนนั้นเป็นช่วงปีใหม่ จึงมีการเฉลิมฉลองงานปีใหม่ไปพร้อมกับการจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ ในระหว่างนี้ คนในครอบครัวจะอยู่กันอย่างพร้อมหน้ากัน

5. แนวคิดเรื่องเกณฑ์ตัดสินคุณค่า เกณฑ์ หรือข้อห้าม

จากการศึกษาจริยปรัชญาการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่ามีเกณฑ์ ได้แก่ คุณสมบัติบุคคลผู้ที่สามารถเสนอชื่อ เป็น “เก่านั่ง”

1) เป็นบุคคลที่มีพื้นที่อาศัย หรือประกอบอาชีพในพื้นที่ ตลาดปากน้ำโพ ในเขตเทศบาลนครสวรรค์ในปัจจุบัน โดยมีได้กำหนด เฉพาะเจาะจงว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนเท่านั้น บางปีมีทั้งชาวไทย ชาวไทยเชื้อสายฮินดู และเชื้อสายซิกข์ ก็ได้มาเป็นถ่านิ่ง เพราะประกอบ อาชีพอยู่ในเขตปากน้ำโพ เทศบาลนครสวรรค์ เป็นผู้ที่บริจาคทรัพย์ตั้งแต่ 50 บาทเป็นต้นไป จะได้รับการบันทึกชื่อร้านเพื่อสิทธิในการ “บ๊วยปวย” ในวันตรุษจีน

2) การคัดเลือกกรรมการ “ถ่านิ่ง” กำหนดให้ผู้สมัครใจที่จะ เป็นกรรมการแจ้งชื่อลงบนกระดาษ แล้วจับรายชื่อทั้งหมดที่ลงสมัคร เพียง 40 คนผู้ใดที่จับชื่อได้จะต้องไปขออนุญาตจาก เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ หน้าผาด้วยการเสี่ยงทาย “บ๊วยปวย” 3 ครั้ง ให้ได้คว่ำและหงาย จำนวน 2 ครั้ง และคว่ำทั้งคู่ จำนวน 1 ครั้ง จึงจะถือว่าเจ้าพ่อและเจ้าแม่อนุญาต ให้เป็นกรรมการจัดงานเจ้าพ่อ เจ้าแม่ได้ เรียกว่า ถ่านิ่ง มีวาระการเป็น ถ่านิ่งได้ 1 ปี และต้องเว้นไปอีก 5 ปีสมัครเข้ามาเสี่ยงทายได้อีก

คุณสมบัติผู้ประสงค์สมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็น องค์สมมติเจ้าแม่กวนอิม

1. เป็นสาวพรหมจรรย์
2. เป็นลูกหลานชาวนครสวรรค์โดยกำเนิด
3. มีความพร้อมที่จะถือศีลกินเจ ก่อนวันเข้าร่วมกิจกรรม

การคัดเลือกองค์สมมติ

4. ไม่เป็นผู้ที่เคยได้รับการคัดเลือกเป็นองค์สมมติเจ้าแม่ กวนอิมมาก่อน
5. มีผู้รับรองความประพฤติจากผู้ปกครองหรือสถาบัน

6. หลังจากได้รับการคัดเลือกเป็นองค์สมมติเจ้าแม่กวนอิมแล้ว ห้ามไปประกวดในงานต่าง ๆ อีกจนกว่าจะหมดภาระหน้าที่ในงานเทศกาลตรุษจีน

7. ในระหว่างที่เป็นองค์สมมติเจ้าแม่กวนอิม จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงหรือวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการจัดงานเจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ

8. ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นองค์สมมติเจ้าแม่กวนอิม ต้องถือศีลกินเจจนสิ้นสุดงานเทศกาลตรุษจีน

สรุปได้ว่า แนวคิดเรื่องเกณฑ์ตัดสินคุณค่าการกระทำ มีลักษณะเป็นสัมพัทธนิยม (Relativism) คือ ทักษะที่ถือว่า ค่าทางจริยธรรมเป็นสิ่งสัมพัทธ์ และเกณฑ์หรือข้อห้ามนั้น ใครเป็นผู้ตัดสินค่าทางจริยธรรมนั้น หรือการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือไม่ ได้พบว่า เกณฑ์ตัดสิน “เท่านั้น” แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทေးหรือสวรรค์และบุคคลที่ได้รับการตัดสินตามเกณฑ์ประเพณีในพื้นที่ปากน้ำโพ จริยปรัชญาการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ เกิดจากโลกทัศน์ในอุดมการณ์ และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวจีนปากน้ำโพให้คงไว้ดังงามและยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเลและบทบาทของ
คนจีนในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน: ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรม
ศึกษา. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- จิระวิทย์ ศุภนันท์กานต์. (2549). ดุรุษจีนปากน้ำโพ สืบสานประเพณี
ดุรุษจีนปากน้ำโพ. นครสวรรค์: อินทนนท์การพิมพ์.
- สกินเนอร์, จอร์จ วิลเลียม, พรรณี ฉัตรพลรักษ์, ชาญวิทย์ เกษตรศิริ.
(2548). สังคมจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์
(*Chinese society in Thailand: an analytical histo*) ค.ศ.
1925. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย; มูลนิธิโครงการ
ตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2551). คือ ฮากกา คือจีนแคะ. กรุงเทพฯ: มติชน.
———. (2536). ปฏิสัมพันธ์ทางปรัชญาในวัฒนธรรมจีน. *วารสารสุโขทัย-
ธรรมมาธิราช*, 6(1), 93-103.
- ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล. (2552). ชาวจีนอพยพในชัณษาท อุทัยธานีและ
นครสวรรค์ ในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Norman, R. (1998). *The Moral Philosophers: an Introduction to
Ethics*. New York: Oxford University Press.
- Rachells, J. (2003). *The Elements of Moral Philosophy* (6th
edition). US: the McGraw-Hill.
- Liu, J.L. (2006). *An Introduction to Chinese Philosophy*. UK:
Blackwell Publishing.